

עמוד אורח

אני חי בירושלים בבית האחרון לפני הקו הירוק. הקו הזה היה פעם מסומן בגדר גבוהה. בתי היה אז בשטח־ההפקר. אולי גם עכשיו הוא בשטח־ההפקר, למרות שבמשך השנים טיפחתי סביבו גן ירוק ויפה, במקום שהיה אז שדה־מוקשים. הקו הירוק הוא עכשיו קו דימיוני, אך עדיין ממשי מאוד. הוא נמצא 50 מטר מביתי, ביני לבין שכניי הערבים, מפריד ולא מפריד. יש לי בעלי־ברית ואויבים משני צידי הקו. מה שמשותף לאויבי ידוע לי. אני שואל את עצמי מהו המשותף עכשיו משני עברי הקו לבעלי־בריתי.

★ ★ ★

נראה שהתשובה היא דתית, כמובן הלא־מקובל אבל הטוב והנכון של המילה. בעלי בריתי ממזרח הם ירקן, נגר ואינטלקטואל, המאמינים שמקום הימצאם בעולם נקבע לא על־ידם, אלא על־ידי מה שקרוי בפיהם אללה. אללה הוא אכבר, כלומר כל־יכול. אני מאמין באללה. אני מאמין בגורל, כפי שנתפס על־ידי הקדמונים באגן הים־התיכון.

★ ★ ★

בעלי־בריתי ממערב הם אותם האנשים היודעים שירושלים איננה כלל רכושו הבלעדי של מה שמכונה בפי עסקנים „העם היהודי“. בעלי־בריתי יודעים שהם נמצאים פה עכשיו לא בגלל היותם בעלי חזון לאומי של סיסמות שחוקות, אלא מתוקף היותם רוכרי שפת־מולדתם. זוהי שפת התנ"ך, שנולדה מחדש כדי שירקן, נגר ואינטלקטואל יוכלו לדבר בה, ואוכל להבין מה הם אומרים. זוהי השפה שלא רק נולדתי לתוכה, אלא גם בחרתי לחיות ולכתוב בה. היו לי תמיד אפשרויות אחרות, אולי קלות יותר. פה, על הקו הירוק בירושלים, ב־1989, אני רוצה להמשיך לכתוב עברית, לתרגם לעברית, לשמוע עברית, לדבר עם ידידי וילדי בעברית. השפה העברית היא אהבת־חיי.

★ ★ ★

איך כל זה מתחבר? ידידי, המשורר דניס סילק, כתב: „יותר מדי זמן נשפך על פחות מדי מקום בירושלים.“ ולמרות זאת, הדברים חייבים להתחבר איכשהו. מבחינתי, מאחר שאני חי ממערב לקו הירוק, הם מתחברים רק בעברית. אבל המילה אללה אינה מילה עברית. האם ניתן לתפוש את מהותה בעברית? אני רוצה להאמין שכן. אני רוצה להאמין שאללה יאיר את שיכלם האפל ודרכם החשוכה של הפוליטיקאים והעסקנים. רס־ילדים נשפך עכשיו יום־יום ללא צורך: הוא מאדים את הסלעים לא רחוק מביתי. אני מתפלל בשפה העברית לאללה שהקו הירוק יוריק שוב עוד בימי חיי, או לפחות בימי בני הקטן, חנן. שמו העברי אינו מיקרי, והוא יחיה פה אחרי.

אריה זקס

ירושלים 5/6/89

22 שנה אחרי האיחוד

מדי שבוע מציע „העולם הזה“ עמוד לאורח. המילה, הת־מונה, הכותרת, הגרפיקה – כולם על אחריותו. ביטוי למה שהוא רוצה להעביר לקורא. השבוע נתון העמוד בידי של הפרופסור אריה זקס. חי בירושלים על גבול הקו הירוק, ובאחרונה החל משפך את ביתו. זקס פירסם השנה ארבעה ספרים.

חי בירושלים

על הקו

הירוק

